

De dubbele bijl

De dubbele bijl is een handwerktuig dat erg tot de verbeelding spreekt dankzij allerlei films en stripverhalen. Je ziet ze ook wel eens opduiken als werpbijl of vlinderbijl in houthakkerswedstrijden. Maar wist je dat het eigenlijk geen viking-attribuut is maar een 19de-eeuws gereedschap uit de professionele Amerikaanse bosontginning?

Terwijl je een gewone bijl als een veelzijdig werktuig kan beschouwen, is een dubbele bijl erg gespecialiseerd. Je kan er maar één ding mee doen: kappen tot de ene kant bot is, om daarna met de overblijvende scherpe kant nog meer te kappen. Deze bijl was dus voor professionals bestemd die hun brood verdienen met houthakken, in een tijd waarin men vond dat er wel heel veel bomen in de weg stonden voor de beschaving.

Twee redenen maken de dubbele bijl tot een professioneel werktuig: je kan er uitermate efficiënt mee hakken (meer hout = meer brood verdienen) maar in onervaren handen is het een levensgevaarlijk ding...

De efficiëntie komt voort uit de vorm van de dubbele bijl. Een gewone enkelzijdige bijl kan een beetje uit balans zijn omdat de verdeling van de massa voor en achter de steel niet helemaal gelijk is. Op dat vlak zijn de oude Brabantse en Ardeense bijlen om bomen te rooien vreselijk uit balans, omdat ze 20 centimeter gekromd staal tussen de snede en de steel hebben, en erachter bijna niets. De hamerkant van een enkele bijl dient dus om balans te brengen.

De dubbele bijl is symmetrisch gesmeed en daardoor perfect in balans. En dat laat zich voelen bij het hakken door een grote trefzekerheid. Bovendien heeft de dubbele bijl altijd een rechte steel omdat beide kanten gebruikt worden.

ROBBIE GORIS, Inverde

Zo'n steel geeft eigenlijk een grotere precisie dan de alomtegenwoordige gebogen bijlsteel, omdat bij dezelfde draaiing van de pols de snede van de bijl minder afwijkt bij een rechte steel. Of hoe de marketing rond de golvende steel het won van de toegepaste wiskunde achter de traditie.

De Amerikaanse houthakker hield verschillende slijp-hoeken aan bij z'n dubbele bijl. Langs de zondagse zijde werd het metaal soms wat dunner gemaakt en werd de snede vlijmscherp gehouden. Die kant diende dus om te hakken in schoon hout. De andere kant, bij een nieuwe bijl meestal de kant die het eerst een steen geraakt had, werd minder agressief geslepen en diende voor het vuile werk: door schors met zand hakken, in dode takken hakken, dicht bij de grond werken,... Kortom alle werkjes waarbij er risico was om de snede te beschadigen. Zo geraakte al het werk gedaan en bleef de goede snede gevrijwaard om productie te maken.

De keerzijde van de medaille is wat je in een catalogus wel eens als bijschrift ziet: "not approved for commercial use". Waar veiligheidsvoorschriften zich vroeger beperkten tot 'je moet maar goed oppassen', voldoet de dubbele bijl niet meer aan de hedendaagse veiligheidsnormen voor boswerk. De dubbele bijl bijt langs alle kanten, dus zonder beschermhoes is er geen veilige manier te bedenken om er mee door het bos te stappen. Als je een omstaander zou raken terwijl je een zwaai maakt, zijn de verwondingen veel ernstiger dan met een enkelzijdige bijl. En de enige manier om de dubbele bijl veilig op te bergen als je er niet mee werkt, is plat onder een boomstam stoppen. Een enkele bijl hak je veilig in een stam, maar bij een dubbele bijl moet je er niet aan denken als er iemand struikelt!

De dubbele bijlen die als werpbijl voor houthakkers-sport gebruikt worden, hebben de punten van de snedes nog verder doorgetrokken naar boven zodat ze beter in het doel blijven steken. Om te hakken zou dat geen zin hebben, bovendien zijn de punten schadegevoelig en maken ze het gereedschap nog gevaarlijker. Dit is eerder gespecialiseerd sportmateriaal dan gereedschap!

Kort samengevat: de dubbele bijl is een heerlijk gebalanceerd professioneel hakwerktuig uit vervlogen tijden. Maar je kan er alleen veilig mee werken in een afgebakende zone en bij voorkeur met een Rode Kruispost in de buurt. ■

Heb je interesse voor handgereedschap en wil je op een veilige en efficiënte manier leren werken met de (gewone) bijl? Inverde organiseert in 2012 een cursus in samenwerking met het Museum voor de Oudere Technieken in Grimbergen, op 13 februari en 26 oktober. Meer info op www.inverde.be.

